

REETABLEING AV VILLREIN I NORDFJELLA SONE 1, MØTE 25.8.2023

Køyreplan

- 15 min. Velkommen, presentasjon
- 40 min. Innlegg Nordfjella
- 30 min. Innlegg KLD, LMD
- 15 min. Pause
- 40 min. Drøfting
- 20 min. Konklusjonar vegen vidare
- 45 min. Lunsj (i møterom)oppsummering

Deltakarar

- Kjersti Bjørnstad (Sp), statssekretær Klima- og miljødepartementet
- Espen Fjeldstad, seniorrådgjevar for naturforvaltning Klima- og miljødepartementet
- Wenche Westberg (Sp), statssekretær Landbruks- og matdepartementet
- Kjersti Sorteberglien, seniorrådgjevar Landbruks- og matdepartementet
- Kjersti Nilsen Barkbu, seniorrådgjevar Landbruks- og matdepartementet

- Steinar Berthelsen (Ap) Viken fylkeskommune, leiar Nordfjellarådet

- Hans Petter Thorbjørnsen, (Ap) ordførar Ulvik herad, leiar ordførarkollegiet i Nordfjella
- Audun Moe (Ap), ordførar Lærdal kommune
- Trygve Skjerdal (Sp), ordførar Aurland kommune
- Solveig Vestenfor (Ap), ordførar Ål kommune
- Petter Rukke (AP), ordførar Hol kommune
- Pål Rørby (Sp), ordførar Hemsedal kommune
- Knut Arne Gurigard, koordinator for reetablering av villrein i Nordfjella sone 1

- Runar Tufto, leiar Villreinnemnda for Nordfjella, Fjellheimen og Raudafjell
- Hermund Mjelstad, sekretær, seniorrådgjevar Statsforvaltaren i Vestland

- Sigurd Vikesland, styreleiar Villreinutvalet for Nordfjella
- Harald Skjerdal, sekretær Villreinutvalet for Nordfjella

MÅLSETING

Målet for møte er at partane «kjem nærare» kvarandre, for å koma fram til ei fells forståing for vidare prosess og korleis ein best mogleg sikrar lokalt engasjement og involvering, fram mot politisk avgjerd i arbeidet med reetablering av villrein i Nordfjella sone 1, snarast råd

Intensjonsavtale (8.mai 2018)

- felles kamp mot skrantesjuka (CWD) på hjortevilt -

mellom

Ulvik, Aurland, Lærdal, Hemsedal, Ål og Hol kommunar

Nordfjellarådet

og staten ved

Landbruks- og matdepartementet og Klima og
miljødepartementet

1. Behalde friske stammer av villrein og anna hjortevilt i Norge
2. Utrydde sjukdommen før han får fotfeste
3. Bygge opp att ei frisk villreinstamme i Nordfjella sone 1 raskast muleg i tråd med vedtekne planar

Mattilsynet
Miljødirektoratet

Deres ref

Vår ref
16/474-

Dato
8.5.2017

Tiltak mot CWD i Nordfjella villreinområde, sone 1

Tiltakene må innrettes slik at saneringsperioden blir så kort som mulig. Gjennomføringen må ivareta hensyn til dyrevelferd og blant annet ta høyde for at uttak av høydrektige dyr bør unngås. Eventuelle usikkerheter knyttet til gjennomføring av planen innen fastsatt tidsramme må omtales.

Det må utarbeides en konkret plan for gjenoppbygging av villreinstammen på Nordfjella så hurtig som mulig. Etatene må vurdere om det er mulig og faglig forsvarlig å reetablere en stamme før det er gått fem år etter avsluttet uttak.

REETABLERING AV VILLREIN I NORDFJELLA, BEKYMRING

Me syner til møte med departementa 11.1.2023 og til intensjonsavtale mellom departementa og kommunane i Nordfjella - felles kamp mot skrantesjuka. Det har heile tida vore å eit mål å ha ein god dialog mellom kommunane og departementa i forhold til skrantesjuka. Dette vart og stadfesta i møte i januar.

Det er derfor med ei viss undring me litt tilfeldig registrerte at departementa har gjeve Mattilsynet og Miljødirektoratet tilleggsoppdrag vedr. reetableingsalternativ, som vart svara ut med rapportar i byrjinga av mai, utan at dette var kjent for kommunane og lokal forvaltning.

Det har heile tida vore ei klar oppfatning frå alle partar at det er heilt nødvendig med god informasjon, dialog og deltaking for å sikre lokalt eigarskap, som er heilt nødvendig for å lykkast med reetableringa på ein god måte. Me har forståing for at det på eit tidspunkt skal takast politiske avgjerder, men ber om at me i langt sterkare grad blir involvert i arbeidet fram mot politisk avgjerd. Dette er synspunkt som og blir støtta av både villreinnemnd og villreinutval.

I forhold til rapportar frå Mattilsynet og Miljødirektoratet har me i vedlegg kommentert ein del forhold i rapport frå Mattilsynet som er direkte feil, påstandar som er udokumenterte eller basert på tru. Dette er og synspunkt som blir støtta av villreinnemnd og villreinutval.

Me ser fram til ein langt tettare dialog i det vidare arbeidet, med målsetting reetablering av villrein i Nordfjella sone 1 snarast råd.

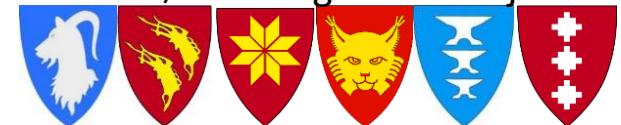
Hans Petter Thorbjørnsen (sign)

leiar

Ordførar Ulvik herad

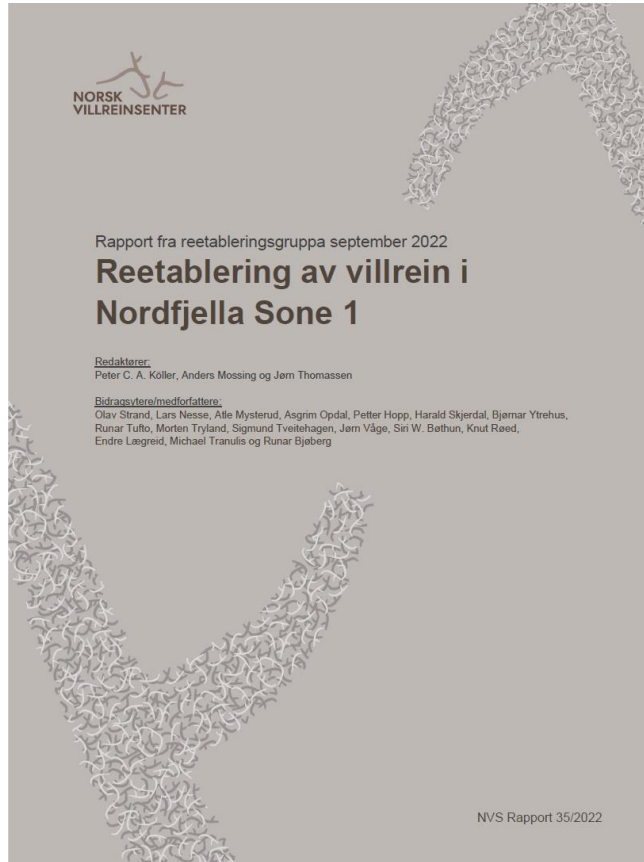

- Våre synspunkt og budskap er forankra og er i samsvar med Villreinnemda, Villreinutvalet og Nordfjellarådet sine standpunkt
- Vi meiner at Nordfjella sone 1 skal reetablerast med villrein frå Nordfjella sone 2. Uansett løysing må det vera eit absolutt krav at kjeldebestanden må vera rekna som ein vill bestand

REETABLEING AV VILLREIN I NORDFJELLA SONE 1

Skrantesjuka – reetablering av villrein i Nordfjella villreinområde sone 1

Svar på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD)
til Mattilsynet og Miljødirektoratet.

1. desember 2022

Miljødirektoratets svar på tilleggsoppdrag av 31. mars 2023 om reetablering av villrein i Nordfjella sone 1

Landbruks- og matdepartementet

Deres ref:
Vår ref: 2023/75810
Dato: 07.05.2023
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

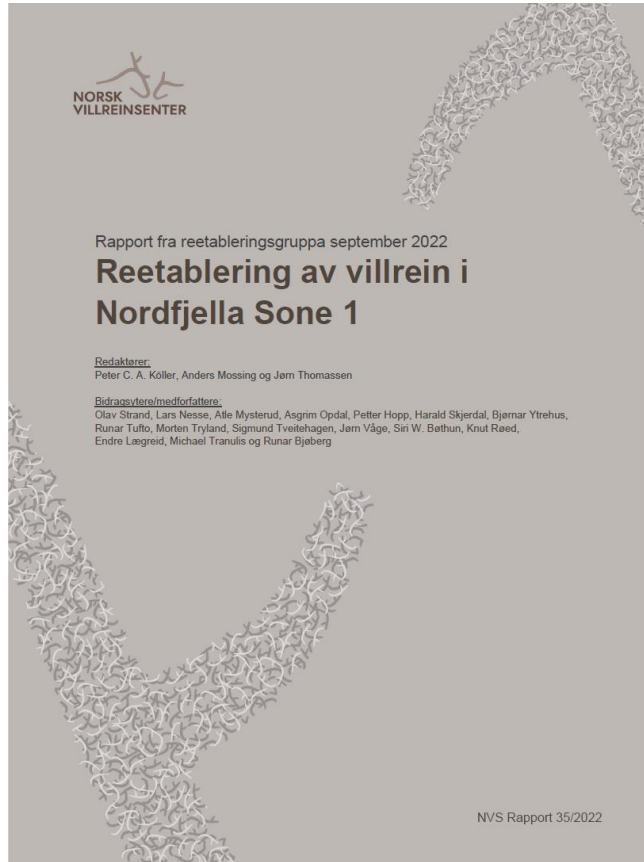
Svar på tilleggsoppdrag om reetablering

Det vises til brev fra Landbruks- og matdepartementet, datert 31.3.2023 hvor Miljødirektoratet og Mattilsynet blir bedt om å komme med tilleggsopplysninger om reetableringsprosessen.

Mattilsynet og Miljødirektoratet er enige om å levere hver sin besvarelse, men etter samme mal.

REETABLEING AV VILLREIN I NORDFJELLA SONE 1

Skrantesjuka – reetablering av villrein i Nordfjella villreinområde sone 1

Svar på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) til Mattilsynet og Miljødirektoratet.

1. desember 2022

Miljødirektoratets svar på tilleggsoppdrag av 31. mars 2023 om reetablering av villrein i Nordfjella sone 1

Landbruks- og matdepartementet

Deres ref:
Vår ref: 2023/75810
Dato: 07.05.2023
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Svar på tilleggsoppdrag om reetablering

Det vises til brev fra Landbruks- og matdepartementet, datert 31.3.2023 hvor Miljødirektoratet og Mattilsynet blir bedt om å komme med tilleggsopplysninger om reetableringsprosessen.

Mattilsynet og Miljødirektoratet er enige om å levere hver sin besvarelse, men etter samme mal.

Før en endelig beslutning kan fattes, er det behov for mer informasjon om den praktiske gjennomføringen av de ulike reetableringsalternativene samt redegjørelse for tidsperspektiv, kostnader, smitterisiko, samfunnsaksept og dyrevelferd ved de ulike alternativene.

REETABLEING AV VILLREIN I NORDFJELLA SONE 1

Tabell 1. Modellene for reetablering for Nordfjella sone 1 vurdert opp mot ulike parametere.

Fargekoder: grønt = mest egnet, gult = middels egnet, rødt = lite egnet.

Parameter \ Modell	Tid	Kostnad	Smitte- risiko	Dyrevel- ferd	PRNP- genetikk	Villrein- genetikk	Lokal aksept	Samfunns- aksept
Lokalmodell	Grønt	Grønt	Gult	Grønt	Rødt	Grønt	Grønt	Grønt
Innfang/utsett	Rødt	Gult	Grønt	Gult	Gult	Grønt	Gult	Gult
Avlsprogram	Gult	Rødt	Grønt	Rødt	Grønt	Gult	Rødt	Rødt
Reindriffts- modell	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Rødt	Rødt	Rødt

Modell	Tid til start flytting av dyr og tid til jaktbar bestand	Kostnad	Dyrevelferd	Smitterisiko, skrantesjuka (CWD)	Generell helse, kondisjon	PRNP (motstands- dyktighet)	Oppfølging av ny bestand (mulighet for gjeting, kartlegging m.m)	«Villrein»- genetikk	Aksept lokalt ¹⁰	Samfunns- aksept
Lokalmodellen, aktiv eller passiv overføring	Gult	Grønt	Gult	Rødt	Rødt	Rødt	Gult	Grønt	Grønt	Gult
Innfangning og utsetting (testing alle dyr (PRNP og CWD))	Rødt	Rødt	Rødt	Grønt	Gult	Grønt	Gult	Grønt	Rødt	Rødt
Avlsprogram	Grønt	Gult	Gult	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Gult	Gult
Reindriffts- modellen	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Grønt	Gult	Rødt	Rødt

Helse kondisjon

- Dyra i Nordfjella sone 2 er ikkje i dårleg forfatning (ref. kvalitetsnormrapporten). Både når det gjeld kondisjon og kalvetal er det «middels kvalitet». Det er verdt å kommentere at rein i sone 1 var rein av god kondisjon og kalv pr. simle/ungdyr låg gjerne på 40-60 prosent.
- Når det gjeld fotråte har villreinutvalet og kommunal viltforvaltning følgt nøye med dei siste 12 -14 åra m.a. gjennom oppsyn under jakta og ved strukturteljing på bakken etter jakt. Frå alle dyr der ein har hatt mistanke om fotråte er det sendt inn prøver, så sant ein har fått tak i prøvematerialet.

Me finn følgjande resultat:

- 1 kalv med fotråte i 2011 (truleg første dokumenterte)
- 3-4 innsende frå Nordfjella med konstatert fotråte i 2019, som var det året Hardangervidda hadde fleire hundre dyr med fotråte
- 1 kalv med fotråte i 2022.

Nordfjellareinen og genetikk

- Betydelig grad av genetisk variasjon
- Ingen genetisk forskjell mellom rein i sone 1 og sone 2
- Genetisk forskjellig fra andre villreinstammer
- Genetisk struktur tilhørende Langfjella-reinen
- Langfjella-reinen preget av betydelig inn-kryssing av tamrein

Knut H. Røed og Michael Tranulis NMBU

Minimumsteljing vinter, sone 2

2017	388	Sett i ein flokk v. Geiteryggen
2018	458	
2019	494	Før bukkenedskyting
2020	435	
2021	320	
2022	385	
2023	349	

Tala for Raudafjell: 60-100 dyr desse åra

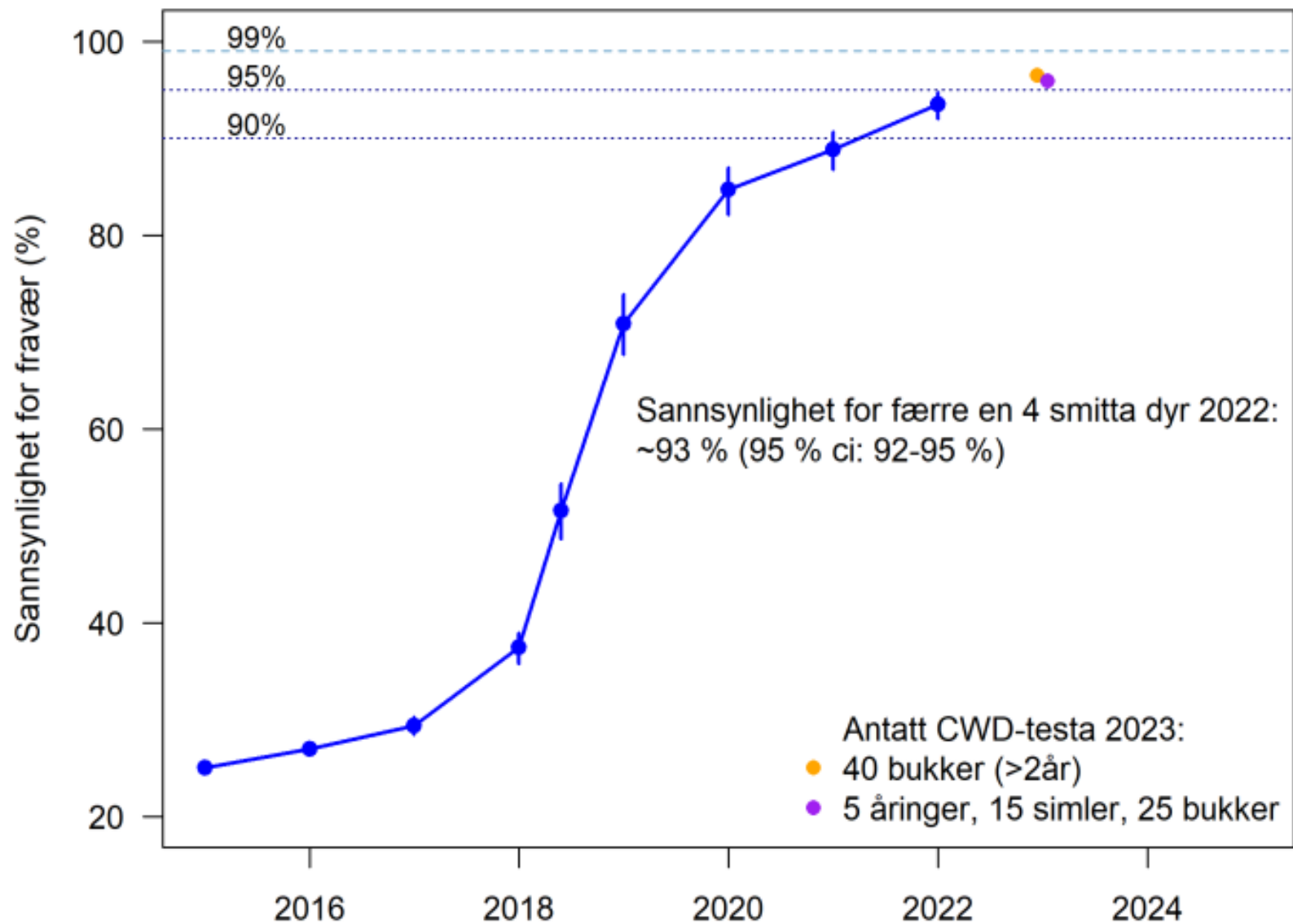
Kalveteljing sommar, sone 2

	Tal kalv sett	Tal simle/ungdyr	Kalv per 100 simle/ungdyr
2017	114	227	50,2
2018	123	318	38,7
2019	139	352	39,5
2020	110	295	37,3
2021	108	222	48,6
2022	103	266	38,7

Tala for Raudafjell: 15-25 kalv årleg i perioden

Friskmeldingskurve sone 2, med prognose etter jakt 2023

Jaktuttak sone 2

	V. bukk	Bukk 1,5	B. kalv	V. simle	Simle 1,5	S. kalv	Totalt	Resultat (%)
2017	19	4	8	26	1	2	60	
2018	18	8	3	31	3	9	72 (+11*)	
2019	53	7	17	22	7	12	118 (+67*)	
2020	16	4	6	35	1	8	70 (+30*)	
2021	8	2	7	12	4	4	37 (+2*)	
2022	25	3	11	18	2	5	64 (+2*)	64,6
Forventa jaktuttak (50%) 2023	40		5			5		

- Reetableringa må ha ei grunnleggande haldning om å nytte naturen sitt eige potensiale.
- Villreinstamme er ein garantist for ivaretaking av våre unike fjellområde.
- Nordfjella sone 1 og sone 2 må forvaltast som ein bestand og eit villreinområde.
- Friskemelde dyra i sone 1 like godt som i sone 2.
- Sone 1 skal IKKJE vera buffersone mot tamreinen.

Utstrakt GPS merking og testing

- Dårleg dyrevelferd
- Dyra mistar mykje hår
- Det kan sjå ut til høgare dødlighet.
- Stress under merking.
- Isingsproblemer
- Prøvetaking på levande dyr.
- Må ikkje bli forskarhage

Lokalmodellen

Aksept lokalt og samfunnsaksept Vi antar at lokal motstand vil være minst ved denne metoden, fordi det utelukkende er tenkt å bruke «lokale» reinsdyr med minst mulig håndtering. Tilstøtende tamreinlag er også lokal part i saken og uttrykker en stor skepsis til modellen på grunn av usikker smittestatus i Nordfjella sone 2. **Vi vurderer at aksepten i samfunnet ellers er lav, mest fordi modellen legger lite vekt på å forhindre smittespredning og dermed betyr en fare for reindriften og andre hjortedyrpopulasjoner.** Det er imidlertid ikke gjort undersøkelser som dokumenterer hva folk mener, og det kan være dette varierer mellom de ulike berørte lokalsamfunnene.

Avlsprogram

Metoden går ut på at villreinbukker med ønskede egenskaper settes i hegn sammen med reindrifstsimler med ønskede egenskaper. Simlekalver fra første krysning settes deretter sammen med ny(e) bukk(er). Simlekalver fra andre krysning settes sammen med ny(e) bukk(er). Bukk- og simlekalver fra tredje krysning blir grunnstamme for ny bestand i Nordfjella sone 1. Etter tre generasjoner vil man få reinkalver som har 87,5 % genetisk bakgrunn fra villreinbukkene som er krysset inn. Heller ikke denne modellen er ferdig utviklet, og den er antakeligvis krevende å gjennomføre.

Som det kommer frem av reetableringsrapporten, er det generelt lokal motstand mot bruk av tamrein i reetableringen. Tilstøtende tamreinlag er positive til denne modellen. Også for samfunnet generelt, erfarer vi at avlsmodellen er akseptert.

Vi antar at motstanden mot modellen vil avta, også hos de som er mot bruk av tamrein, fordi resultatet vil bli en bestand med en høyere andel «villrein»-gener enn bestanden i sone 2 har i dag.

Kvifor hastar det

- Nedslaktinga av 2000 dyr var ei dramatisk hending for bygdene rundt Nordfjella, der avgjerda til ein viss grad vart akseptert, men under klare føresetnadar for reetablering, som det og vart gjeve tydelege politiske «lovnadar» om.
- Samfunnsmessig sett, og ut fra lokale forventningar, er det viktig å koma i gang med reetablering så snart som mogeleg. Av omsyn press frå andre samfunnsaktørar på bruken av reinen sine leveområder i sone 1 er det og viktig at området ikkje er utan rein over for lang tid.
- Tolmodet er i ferd med å ta slutt i kommunane, lokal forvaltning og i forhold til grunneigarar og jegerar
- For å lykkast er det heilt avgjerande at det er lokalt engasjement og vilje
- Me risikerar å miste ein generasjon med avgjerande kunnskap og forståing for villreinforvaltning
- Beiteforholda i sone 1 er vesentleg betre enn i sone 2
- Det kan aldri bli «full» kontroll, dette er villreinforvaltning

VÅRT MÅL

- Nytte lokalmodellen
- Ynskjer oppstart overføring dyr i 2023, under føresetnad ingen nye tilfelle skrantesyke i samband med jakta 2023
- Men ut frå ei samla vurdering vil 2024 bli akseptert

2024

202?

